

Dodatek k přednášce 9 (pracovní verze):

Pro posouzení pracovní migrace v zemích EU je důležité zejména.

- 1) Jaké jsou základní tendence mezi pohybem zboží, služeb, kapitálu na jedné straně a pohybem pracovních sil na straně druhé.
- 2) Jaká je diferenciací v hospodářské a příjmové úrovni jednotlivých států (popř. regionů) a zda se prosazuje tendence ke sblížení ekonomických indikátorů mezi státy,
- 3) Jaké jsou základní rysy na trhu práce a jaký je rozsah mezinárodní migrace pracovních sil v EU i ve vztahu ke třetím zemím.

Ad1)

Obchod a DP v rámci dosavadní evropské integrace převažují nad migrací pracovních sil, pohyb kapitálu je flexibilnější než pohyb pracovní síly a umožňuje vyrovnávat rozdíly ekonomické úrovně mezi státy a regiony. Kromě soukromých zdrojů zde hrají velkou roli finance ze strukturálních fondů.

Ad2)

Hospodářská úroveň jednotlivých států se pomalu, ale jistě sblíží a do určité míry působí jako faktor brzdící migraci pracovních sil mezi členskými státy. Příjmová úroveň: existují výraznější odstupy relativních úrovní hrubých mezd (přepočtem kurzem měn) mezi nejvyspělejšími a nejméně vyspělými zeměmi EU než v úrovních čistých mezd vyjádřených paritou kupní síly. Je to důsledek nižší daňové kvóty a politiky relativně nižší cenové hladiny v méně vyspělých zemích. To vyústí v to, že:

- a) nižší mzdy jsou komparativní výhodou a impulsem pro alokaci kapitálu (a tím k vyrovnávání hospodářské úrovně),
- b) menší odstupy reálné kupní síly čistých mezd omezují intenzitu příjmové motivace pro migraci pracovních sil.

Ad3)

60. léta zvýšená poptávka po nekvalifikované a polokvalifikované pracovní síle kryta migrací osob ze třetích zemí. UNE v 70. a 80. letech vytvořila rezervoár potencionálních zaměstnanců, který umožňuje pokrýt výkyvy v AD bez nutnosti mezistátní pracovní migrace.

Hospodářské a sociální procesy integrace EU vedou k liberalizaci trhu práce uvnitř společenství a k jeho uzavření a ochraně vůči třetím, méně vyspělým zemím.

Volný pohyb pracovníků v EU ve vztahu k ČR

EU a ČR se v rámci přístupových jednání dohodly na **přechodném období** pro volný pohyb pracovníků. Ve státech, které toto přechodné období uplatní, mohou čeští občané pracovat jako dosud jen na základě pracovního povolení. Toto omezení se však nevztahuje na samostatnou výdělečnou činnost, na podnikání a na studium. Ve svém důsledku to pro české pracovníky znamená, že neměli automatický přístup na trhy práce současných členských států po dobu **2 let**, byl ale nadále zachován systém povolení k zaměstnání. Tuto dobu může stávající členský stát za splnění určitých **podmínek prodloužit o další tři roky**. Po jejich uplynutí bude za výjimečné situace celé přechodné období **možno prodloužit ještě o maximálně dva roky**. **Po uplynutí sedmi let po přistoupení budou čeští pracovníci moci pracovat v jiných členských státech bez jakýchkoliv omezení**. Na druhou stranu toto

přechodné období členské státy vůbec využít nemusejí a kdykoli mohou svůj trh práce pro české pracovníky otevřít.

Úprava přechodného období je v porovnání s přechodnými obdobími použitými v případě přistoupení Řecka, Španělska nebo Portugalska kratší, pružnější a výhodnější. Každý jednotlivý členský stát bude moci sám kdykoliv umožnit širší přístup na svůj trh práce, a to včetně úplného uvolnění a zavedení naprosto volného pohybu pracovníků.

Česká republika má možnost recipročně zpřísnit vstup na svůj trh práce (podmínit zaměstnání vydáním povolení k zaměstnání) občanům těch současných členských států, které neuvolní své trhy práce.

Přístup na pracovní trh

Přístup občanů ČR na trhy práce členských zemí EU není po **1. 5. 2004** všude stejný. U států, které se rozhodly k regulaci přílivu pracovní síly z nových členských zemí, dojde k prvnímu přehodnocení tohoto stavu před 1. květnem 2006. Pokud bude původním členům ze strany občanů nových členských zemí prokazatelně hrozit destabilizace trhu práce, mohou omezující opatření prodloužit do roku 2009, ve výjimečných případech až do roku 2011.

Pokud nějaký členský stát EU či EFTA (státy EHP a Švýcarsko) uplatňuje vůči ČR **přechodné období** pro volný pohyb pracovníků, neznamená to, že naši občané nesmějí v dané zemi pracovat. Znamená to, že k legálnímu výkonu zaměstnání v tomto státě potřebují pracovní povolení, o které musejí (zpravidla prostřednictvím svého zaměstnavatele) žádat na místním úřadu práce. Režim vystavování pracovních povolení není ve všech členských zemích uplatňujících přechodné období stejný a často se liší i přístup k jednotlivým profesím. Pokud státní příslušník ČR vykonával v okamžiku vstupu ČR do EU legální zaměstnání na území jiné členské země a byl mu umožněn přístup na její pracovní trh na dobu alespoň jednoho roku, má tento občan ČR nárok na přístup na trh práce v této zemi i nadále - i když tato země uplatňuje vůči ČR přechodné období. O tuto výsadu daný občan přijde pouze tehdy, pokud trh práce této země dobrovolně opustí.

Volný přístup

Do 1.5.2006 měli občané ČR volný přístup na trh práce **ve všech devíti členských zemích, které spolu s ČR vstoupily do EU 1. 5. 2004 (Slovensko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Slovinsko, Kypr, Malta)**. Z původních členských států pohyb pracovníků uvolnily **Irsko, Švédsko a Velká Británie**. V těchto členských státech je tedy možné hledat zaměstnání bez jakýchkoli omezení (ve Velké Británii je pouze v souvislosti se zahájením pracovního poměru povinná registrace a po dobu prvních 12 měsíců nepřetržité práce je omezen přístup k dávkám sociální péče a sociální podpory). Po 1. květnu 2004 si zde již nemusí český občan vyřizovat pracovní povolení a může si hledat práci a účastnit se konkurzů za stejných podmínek jako občané domácí. Jedinou výjimkou byla Malta, která také otevřela svůj pracovní trh všem novým zemím, avšak pro možnost evidence počtu zaměstnanců na svém území zachovala stávající systém vydávání pracovních povolení s tím, že tato pracovní povolení budou vydávána automaticky.

Omezení

V ostatních členských zemích EU a EHP musí občan ČR, který chce na jejich území pracovat, žádat o pracovní povolení. Podmínky nejsou ve všech zemích stejné a odlišný je zpravidla i přístup k různým profesím. Často je v těchto zemích výrazná poptávka po určitých profesích a

v takových případech je vyřízení pracovního povolení pouhou formalitou. Při posuzování vystavení pracovního povolení musejí být občané ČR navíc upřednostňováni před občany z nečlenských zemí.

Žádný členský stát nemůže svůj trh práce pro české občany uzavřít, může pouze ponechat v platnosti stávající regulační mechanismy. Velmi důležitým aspektem volného pohybu osob je i vzájemné profesní uznávání vysokoškolských diplomů a jiných důkazů o dosaženém vzdělání.